

Liikenne- ja viestintäministeriö
PL 31
00023 VALTIONEUVOSTO

1/12

ASIA

Väylähankkeiden määrärahat ja valtuudet

ASIAN VIREILLETULO

Valtiontalouden tarkastusvirasto mainitsi kertomuksessaan eduskunnalle toiminnastaan varainhoitovuodelta 2009 (K 20/2010 vp) määrärahan ylittymisen neljällä momentilla. Eduskunnan tarkastusvaliokunta totesi Valtiontalouden tarkastusviraston kertomuksesta antamassaan mietinnössä, että vaikka määrärahan ylittämistapauksia on ilmennyt tarkastusviraston suorittamissa tilintarkastuksissa harvoin, valiokunta piti tilannetta huolestuttavana ja virheitä vakavina. Ylitystapauksissa on ollut kysymys säädösten ja eduskunnan talousarviosta antaman päätöksen rikkomisesta. Määrärahan ylittäminen tarkoitti myös perustuslain vastaista menettelyä (TrVM 8/2010 vp). Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, jotta talousarviota ja sitä koskevia säädöksiä noudatetaan nykyistä tarkemmin (EK 30/2010 vp).

Päätin 11.1.2011 ottaa edellä tarkoitetut neljä vuoden 2009 talousarvion määrärahan ylittämistä omasta aloitteestani käsiteltäviksi (OKV/2-5/50/2011). Yksi määrärahan ylittämistä koski liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalaa, tarkemmin väylähankkeita.

Annoin 1.8.2011 päätökseni kolmeen (OKV/2/50/2011, OKV/3/50/2011 ja OKV/5/50/2011) edellä tarkoitetuista omasta aloitteesta käsiteltäviksi ottamistani neljästä asiasta, mutta jatkoin liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalaa koskevan asian (OKV/4/50/2011) käsittelemistä, koska Valtiontalouden tarkastusvirasto oli tehnyt myös erilliskertomuksessaan eduskunnalle valtion varainhoitovuoden 2010 tilinpäätöksen ja valtion tilinpäätöskertomuksen tarkastuksesta (K 12/2011 vp) väylähankkeiden määrärahoja ja valtuuksia koskevia huomioita. Valtiontalouden tarkastusvirasto mainitsi asian myös vuosikertomuksessaan eduskunnalle toiminnastaan 2011 valtiopäiville (K 17/2011 vp). Eduskunnan tarkastusvaliokunta piti Valtiontalouden tarkastusviraston vuosikertomuksesta antamassaan mietinnössä huolestuttavana sitä, että perustuslain vastaisia talousarvion määrärahan ja valtuuden ylityksiä tapahtuu toistuvasti ja osin samoissa yksiköissä (muun muassa Liikennevirasto)(TrVM 5/2011 vp).

Valtiontalouden tarkastusvirasto teki myös erilliskertomuksessaan eduskunnalle valtion varainhoitovuoden 2011 tilinpäätöksen ja valtion tilinpäätöskertomuksen tarkastuksesta (K 14/2012 vp) väylähankkeiden määrärahoja ja valtuuksia koskevia huomioita. Eduskunnan tar-

kastusvaliokunta piti Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomuksesta antamassaan mietinnössä huolestuttavana sitä, että perustuslain ja eduskunnan päätösten vastaisia talousarvion määrärahan ja valtuuden ylityksiä tapahtuu toistuvasti. Valiokunta kiinnitti huomiota siihen, että erityisesti Liikennevirastossa oli viime vuosina ollut useampia määrärahan ja valtuuden ylityksiä. Lisäksi kyseisessä virastossa oli havaittu myös muunlaista talousarviosäännösten vastaista menettelyä (TrVM 4/2012 vp). Valtiontalouden tarkastusvirasto mainitsi asian myös vuosikertomuksessaan eduskunnalle toiminnastaan 2012 valtiopäiville (K 17/2012 vp).

Valtiontalouden tarkastusvirasto teki myös erilliskertomuksessaan eduskunnalle valtion vuoden 2012 tilinpäätöksen ja hallituksen vuosikertomuksen tarkastuksesta (K 14/2013 vp) väylähankkeiden määrärahoja ja valtuuksia koskevia huomioita. Eduskunnan tarkastusvaliokunta totesi Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomuksesta antamassaan mietinnössä kiinnittäneensä viime vuosina toistuvasti huomiota valtion talousarvion ja sitä koskevien keskeisten säännösten noudattamisen puutteisiin. Valtiontalouden tarkastusviraston varainhoitovuotta 2012 koskevien tarkastusten perusteella tilanne ei ollut kuitenkaan kokonaisuutena tarkastellen parantunut. Tarkastusvaliokunta piti huolestuttavana sitä, että merkittävimmät syyt kielteisiin laillisuuskannanottoihin koskivat talousarvion vastaista määrärahan tai valtuuden käyttöä. Tarkastusvaliokunta oli viime vuosina kiinnittänyt huomiota erityisesti Liikenneviraston talousarviosäännösten vastaiseen menettelyyn. Asiantuntijakuulemisten perusteella Liikennevirastossa oli ryhdytty talousarvion ja sitä koskevien keskeisten säännösten noudattamiseksi kehittämistömiin koskien muun muassa projektien seurannan parantamista, talousasiantuntemuksen lisäämistä ja sisäisen valvonnan tehostamista. Valiokunta piti välttämättömänä, että Liikennevirasto saa toimintansa näillä toimin säännösten ja määräysten mukaiseksi. Valiokunta ilmoitti seuraavansa tilanteen kehittymistä. Valiokunta piti tärkeänä, että hallitus edelleen jatkaa toimenpiteitä, jotta talousarviota ja sitä koskevia säädöksiä noudatetaan ja että sisäisen valvonnan järjestämiseen valtion talousarviosta annetun lain 24 b §:n ja hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti kiinnitetään nykyistä enemmän huomiota. Valtiontalouden tarkastusvirasto mainitsi asian myös vuosikertomuksessaan eduskunnalle toiminnastaan 2013 valtiopäiville (K 18/2013 vp).

Sittemmin nousi esiin myös kysymys valtioneuvoston liikennepoliittisen selonteon 2012 ja valtiontalouden kehysten vuosille 2013-2016 valmistelusta liikennehankkeiden osalta. Liikenne- ja viestintäministeriö julkaisi 20.11.2012 tiedotteen ”Päätökset liikennehankkeista tehtiin puutteellisin tiedoin, lisärahoitus välttämätöntä”, jonka liitteenä oli liikenneministerin selvitys eduskunnalle ”Liikennepoliittisen selonteon hankkeiden toteuttaminen”. Tiedotteen mukaan oli käynyt ilmi, että päätökset valtioneuvoston liikennepoliittisen selonteon 2012 hankkeista tehtiin puutteellisten tietojen pohjalta. Hankelista pohjautui tiedotteen mukaan Liikenneviraston entisen pääjohtajan toimittamiin tietoihin. Liikenneministeri totesi tiedotteessaan, että hallitus oli puutteellisilla tiedoilla saatu uskomaan, että esitetyt hankkeet olisivat toteutettavissa rahoituskehysten puitteissa. Liikenneministerin mukaan Liikenneviraston entinen pääjohtaja tiesi, että hankkeet piti mitoittaa keväällä 2012 päätettyihin rahoituskehysiin.

SELVITYKSET

Pyysin 11.1.2011 liikenne- ja viestintäministeriötä hankkimaan Liikennevirastolta asian varainhoitovuotta 2009 koskevan osan tutkimiseksi tarpeellisen selvityksen ja antamaan oman lausuntonsa asiasta. Selvityksessä ja lausunnossa tuli kiinnittää huomiota sekä menopäätösten tekemiseen että määrärahan riittävyyden valvontaan. Liikenne- ja viestintäministeriön kansliapäällikkö Harri Pursiainen ja liikenne- ja viestintähallinnon controller Marja Heikkinen-Jarnola antoivat 15.3.2011 päivätyyn lausuntoonsa, johon oli liitetty Liikenneviraston pääjohtaja Juhani Tervalan ja johtaja Timo Hiltusen 7.2.2011 päivätyt selvitykset.

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

Pyysin 28.5.2012 liikenne- ja viestintäministeriötä hankkimaan Liikennevirastolta lisäselvityksen ja antamaan oman lisälausuntonsa Valtiontalouden tarkastusviraston tekemien väylähankkeiden määrärahoja varainhoitovuosina 2010 ja 2011 koskevien huomioiden johdosta. Liikenne- ja viestintäministeriön kansliapäällikkö Harri Pursiainen ja liikenne- ja viestintähallinnon controller Marja Heikkinen-Jarnola antoivat 3.7.2012 päivätyn lausuntonsa, johon oli liitetty Liikenneviraston pääjohtaja Juhani Tervalan ja johtaja Harri Yli-Villamon 18.6.2012 päivätty lausunto.

Pyysin 21.11.2012 liikenne- ja viestintäministeriötä antamaan lisäselvityksensä valtioneuvoston liikennepoliittisen selonteon 2012 ja valtiontalouden kehysten vuosille 2013-2016 valmistelusta liikennehankkeiden osalta. Lisäselvityksessä tuli kiinnittää huomiota liikenne- ja viestintäministeriön sekä Liikenneviraston rooleihin valmistelussa. Liikenneministeri Merja Kyllönen sekä liikenne- ja viestintäministeriön kansliapäällikkö Harri Pursiainen antoivat 21.12.2012 päivätyn lausuntonsa, johon oli liitetty Liikenneviraston pääjohtaja Rami Metsäpellon ja lakiasiaintohtaja Virpi Kangasniemen 10.12.2012 päivätty lausunto.

RATKAISU

Talousarvion noudattaminen

Perustuslain 3 §:n 1 momentin mukaan valtiontaloudesta päättää eduskunta. Lain 83 §:n 1 momentin mukaan eduskunta päättää varainhoitovuodeksi kerrallaan valtion talousarvion.

Määrärahoja koskevat säännökset

Perustuslain 85 §:n 1 ja 2 momentin mukaan määrärahat otetaan valtion talousarvioon kiinteinä määrärahoina, arviomäärärahoina tai siirtomäärärahoina. Arviomäärärahaa saa ylittää ja siirtomäärärahaa siirtää käytettäväksi varainhoitovuoden jälkeen sen mukaan kuin lailla säädetään. Kiinteää määrärahaa ja siirtomäärärahaa ei saa ylittää eikä kiinteää määrärahaa siirtää, ellei sitä ole lailla sallittu. Määrärahaa ei saa siirtää talousarvion kohdasta toiseen, ellei sitä ole talousarviossa sallittu. Lailla voidaan kuitenkin sallia määrärahan siirtäminen sellaiseen kohtaan, johon sen käyttötarkoitus läheisesti liittyy.

Valtion talousarviosta annetun lain 6 §:n mukaan menot ryhmitellään menoarviossa hallinnonaloittain pääluokkiin. Pääluokat jaetaan lukuihin ja luvut momentteihin osaksi tehtävien, osaksi hallinnon organisaatorakenteen ja osaksi menojen laadun mukaan. Menojen ryhmitteystä säädetään tarkemmin asetuksella. Lain 7 §:n mukaan kiinteää määrärahaa ei saa ylittää eikä siirtää käytettäväksi varainhoitovuoden jälkeen. Arviomäärärahaa ei saa siirtää käytettäväksi varainhoitovuoden jälkeen. Lupa arviomäärärahan ylittämiseen voidaan antaa, jos ylitys perustuu lakisääteiseen, lakisääteistä vastaavaan tai ennakoimattomaan muuhun välttämättömään tai vaikeasti arvioitavaan tarpeeseen taikka arvioitua suurempaan yleisen kustannustason nousuun eikä määrärahatarvetta ole mahdollista muutoin toteuttaa. Lupa arviomäärärahan ylittämiseen voidaan myös antaa tulokertymän rajoissa silloin, kun kysymys on maksullisesta toiminnasta tai menot on sidottu tulokertymään. Siirtomäärärahaa ei saa ylittää. Siirtomäärärahaa saa siirtää käytettäväksi varainhoitovuoden jälkeen enintään kahden seuraavan varainhoitovuoden aikana sen mukaan kuin talousarviossa päätetään.

Valtion talousarviosta annetun lain 8 §:n mukaan tulo- ja menoarvion hyväksyminen sisältää myös tulo- ja menoarvioesityksessä olevien, eduskunnan kannanotoiksi tarkoitettujen perusteluiden hyväksymisen, jollei eduskunta päättää perusteluista toisin. Lain 9 §:n mukaan tulo- ja menoarvion perusteluihin voidaan sisällyttää käyttösuunnitelma. Käyttösuunnitelmassa arvioi-

daan, miten momentin määrärahalle budjetoidut menot jakautuvat eri käyttötarkoitusten kesken tai, sovellettaessa nettobudjetointia, miten tuloarvioon sisältyvät nettoutetut tulot ja menot jakautuvat. Jollei tulo- ja menoarvion perusteluista muuta johdu, käyttösuunnitelmassa olevia menojen määriä voidaan ylittää käyttösuunnitelmakohtiin merkittyjen käyttötarkoitusten ja momentin määrärahan tai nettobudjetointia sovellettaessa nettomääräisen tuloarvion puitteissa siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään.

Valtion talousarviosta annetun asetuksen 4 §:n mukaan menot ryhmitellään pääluokittain pykälässä mainittuihin pääluokkiin. Asetuksen 5 §:n mukaan menot jaetaan talousarviossa momentteihin tehtävän tai menojen laadun mukaan. Tehtävän mukaan budjetoitu määräraha on tarkoitettu käytettäväksi kaikkiin kyseisestä toiminnasta säännönmukaisesti aiheutuviin menoihin, jollei talousarviosta muuta johdu. Laadun mukaan menot jaetaan kulutusmenoihin, siirtomenoihin, sijoitusmenoihin ja muihin menoihin. Menoista luetaan sijoitusmenoihin muun muassa talonrakennusten ja maa- ja vesirakenteiden rakentamismenot.

Valtion talousarviosta annetun asetuksen 11 §:n 1 momentin mukaan eduskunnan hyväksyttyä valtion talousarvion ministeriön tulee viipymättä vahvistaa talousarvion tilijaottelu. Asetuksen 12 §:n 1 ja 2 momentin mukaan talousarvion tilijaottelu laaditaan osasto- ja pääluokkajakoa noudattaen ja siihen sisällytetään muun muassa määrärahat ja niiden osat talousarviossa edellytettyihin käyttötarkoituksiin vähintään eduskunnan päättämää erittelytarkkuutta noudattaen. Ministeriö voi sisällyttää tilijaotteluun myös muita talousarvion toimeenpanoa koskevia jaotteita ja määräyksiä. Asetuksen 13 §:n 2 ja 4 momentin mukaan jos ministeriön tarkoituksena on vahvistaa tilijaottelu määrärahan käyttösuunnitelman kohtiin talousarviossa merkityistä määrärahoista poiketen, tilijaottelun vahvistamisesta on pyydettävä valtiovarainministeriön lausunto. Jos ministeriö ei tyydy valtiovarainministeriön lausuntoon eikä katso voivansa luopua asiasta, asia on saatettava valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnan käsiteltäväksi. Kirjanpitoyksikkö voi asianomaisen ministeriön määräämässä laajuudessa hyväksyä tilijaotteluun muutoksia ministeriön siihen sisällyttämien talousarvion toimeenpanoa koskevien jaottelujen ja määräysten osalta.

Valtion talousarviosta annetun asetuksen 17 §:n 1 ja 3 momentin mukaan luvan arviomäärärahan ylittämiseen antaa asianomainen ministeriö. Arviomäärärahan ylittäminen on ennen luvan antamista saatettava valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnan käsiteltäväksi. Jos arviomäärärahan ylittäminen on aikaisemmat ylitykset mukaan lukien enintään 20 prosenttia määrärahasta ja kuitenkin enintään 1.000.000 euroa, voidaan pyytää valtiovarainministeriön lausunto valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnan käsittelyn sijasta. Jos ministeriö ei tyydy valtiovarainministeriön lausuntoon eikä katso voivansa luopua asiasta, asia on saatettava valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnan käsiteltäväksi.

Valtuuksia koskevat säännökset

Perustuslain 85 §:n 3 momentin mukaan talousarviossa voidaan antaa määrältään ja käyttötarkoitukseltaan rajoitettu valtuus sitoutua varainhoitovuonna menoihin, joita varten tarvittavat määrärahat otetaan seuraavien varainhoitovuosien talousarvioihin.

Valtion talousarviosta annetun lain 10 §:n mukaan tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä voidaan myöntää määrältään ja käyttötarkoitukseltaan rajattu valtuus tehdä sopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuvia menoja varten tarvittavat määrärahat otetaan joko kokonaan tai puuttuvilta osiltaan myöhempisiin tulo- ja menoarvioihin. Valtuutta saadaan käyttää sen varainhoitovuoden aikana, jonka tulo- ja menoarvioon se on otettu. Valtion talonrakennushankkeesta, josta on tulo- ja menoarvion perusteluissa esitetty laajuus- ja kustannusarviot, saadaan varain-

hoitovuonna tehdä sellaisia rakentamista koskevia sopimuksia, joista aiheutuvia menoja varten tarvittavat määrärahat otetaan joko kokonaan tai puuttuvilta osiltaan myöhempiin tulo- ja menoarvioihin. Milloin talonrakennushankkeen laajuus- ja kustannusarviot on esitetty siirtomäärärahan perusteluissa, on mainittu sopimuksenteko-oikeus voimassa niin kauan kuin siirtomäärärahaa saadaan käyttää. Laajuus- tai kustannusarvion ylittävään hankkeeseen saadaan sitoutua vain, jos suunnittelutietojen tarkentamisesta, olosuhteiden muutoksesta tai muusta sellaisesta syystä johtuva hankkeen laajuuden tai kustannusten tarkistuminen edellyttää arvion ylittämistä ja kustannukset ovat kohtuulliset.

Valtion talousarviosta annetun asetuksen 19 §:n mukaan talonrakennushankkeeseen, joka ylittää talousarvion perusteluissa esitetyn laajuus- tai kustannusarvion, saadaan sitoutua vain asianomaisen ministeriön luvalla.

Talousarvion toteutumisen seuranta koskevat säännökset

Valtion talousarviosta annetun asetuksen 21 §:n 1 momentin mukaan asianomaisten ministeriöiden ja valtiovarainministeriön tulee seurata talousarvion toteutumista. Asetuksen 22 §:n 1 momentin mukaan kirjanpitoyksikköjen ja valtion yhteisen maksuliikejärjestelmän piiriin kuuluvien talousarvion ulkopuolisten valtion rahastojen tulee laatia valtion kassamenoja ja kassatuloja koskevia laskelmia (kassavirtaennuste) sen mukaan kuin valtiovarainministeriö ja valtiokonttori määräävät.

Valtion talousarviosta annetun lain 15 §:n 1 momentin mukaan viraston ja laitoksen tulee järjestää talousarvion käsittelyn yhteydessä myönnettyjen valtuuksien sekä lakiin perustuvien valtuuksien käytön ja käytöstä aiheutuvien menojen seuranta. Valtion talousarviosta annetun asetuksen 54 a §:n 1 momentin mukaan valtuuksien seurantaan merkitään talousarvion käsittelyn yhteydessä myönnetyt ja lakiin perustuvat valtuudet ja niiden käyttö. Valtuuksien seurannan yhteydessä seurataan lisäksi valtuuden käytöstä aiheutuneita menoja sekä valtuuden käytöstä tulevana varainhoitovuosina aiheutuvia määrärahatarpeita.

Menon maksamiseen sitoutumista koskevat säännökset

Valtion talousarviosta annetun asetuksen 38 §:n 1 momentin mukaan ennen kuin virasto tai laitos tekee tilauksen, sopimuksen tai muulla tavoin sitoutuu menon maksamiseen (menopäätös), sen on varmistettava menon laillisuus ja tarkoituksenmukaisuus sekä määrärahan ja valtuuden riittävyys. Asetuksen 39 §:n 1 momentin mukaan viraston on osana sisäisen valvonnan menettelyitä varmistauduttava määrärahan riittävydestä sekä siitä, että viraston ja laitoksen toimialaan kuuluvat valtion tulot peritään ja menot maksetaan asianmukaisesti ja oikeamääräisinä.

Sisäistä valvontaa koskevat säännökset

Sisäisestä valvonnasta säädetään valtion talousarviosta annetun lain 24 b §:ssä ja valtion talousarviosta annetun asetuksen 9 luvussa.

Talousarvioehdotusten laadintaa koskevat määräykset

Vuosien 2009-2011 talousarvioehdotusten laadintaan sovellettiin valtiovarainministeriön toiminta- ja taloussuunnittelusta sekä kehys- ja talousarvioehdotusten laadinnasta 2.4.2008 antama määräystä TM 0802 siihen 10.3.2010 määräyksellä TM 1001 tehtyine muutoksineen.

Määräyksen mukaan talousarvioesitys on ensisijaisesti ehdotus valtion varojen kohdentamiseksi eri käyttötarkoituksiin. Talousarvioesityksen perustelujen tulee antaa oikea ja riittävä kuva valtion varojen käytön kohteista ja käytölle asetettavista tavoitteista. Perustelujen tulee tarjota hyvä pohja eduskunnan ja hallituksen päätöksenteolle. Niiden pitää sisältää tiiviisti vain talousarviossa tapahtuvan päätöksenteon kannalta merkityksellistä aineistoa.

Määräyksen mukaan talousarvioehdotuksessa esitetään jokaiselta momentilta ehdotus päätösosaksi sekä yleensä ehdotus selvitysosaksi. Momentin päätösosaan merkitään sitoviksi tarkoitettua määrärahojen käyttöä koskevat ehdot, määräykset ja valtuuslausekkeet. Lisäksi momentin päätösosaan merkitään muun muassa määrärahan käyttösunnitelmat jaettaessa määräraha eri käyttötarkoitusten kesken.

Määräyksen mukaan valtuus otetaan sen varainhoitovuoden talousarvioon, jonka aikana valtuuteen perustuviin menoihin tai sopimuksiin voidaan suunnitellusti sitoutua. Valtuus on käytettävissä ainoastaan sen varainhoitovuoden aikana, jonka talousarviossa valtuus on myönnetty. Valtuus on uudistettavissa ainoastaan perustellusta syystä. Perustelu valtuuden uudistamiselle esitetään asianomaisen luvun tai momentin selvitysosassa. Selvitysosassa on myös esitettävä arvio uusittavan valtuuden määrästä.

Edellä mainittu valtiovarainministeriön määräys kumottiin valtiovarainministeriön toiminta- ja taloussuunnittelusta sekä kehys- ja talousarvioehdotusten laadinnasta 23.3.2011 antamalla määräyksellä TM 1101, jota sovellettiin ensimmäisen kerran vuoden 2012 talousarvioehdotusten laadintaan. Uuden määräyksen mukaan edellisenä vuonna käytetyksi merkittyä, mutta myöhemmin peruuntunutta valtuutta ei ole enää mahdollista uusida. Tällaisen peruuntuneen valtuuden tilalle on talousarvioehdotuksessa esitettävä tarvittaessa uutta valtuutta samaan käyttötarkoitukseen. Valtuuden uusiminen esitetään asianomaisen luvun tai momentin päätösosassa. Perustelu uusimiselle esitetään asianomaisen luvun tai momentin selvitysosassa.

Talousarvion toteutumisen seurantaan koskevat määräykset

Valtiokonttori antoi 9.12.2013 määräyksen valtuuksien seurannasta ja valtuustietojen ilmoittamisesta Valtiokonttorille (VK/1194/00.01/2013). Määräys tuli voimaan 1.1.2014. Sillä kumottiin Valtiokonttorin 20.10.2004 antama määräys valtuuskirjanpidosta (326/03/2004), jota kuitenkin noudatetaan vielä vuoden 2013 valtuuksien seurannassa.

Valtiovarainministeriö kehotti 11.1.2011 päivätyllä valtion talousarvion noudattamista koskevalla kirjeellään (VM/35/00.00.00/2011) ministeriöitä kiinnittämään asiaan tarvittavaa huomiota ja huolehtimaan tarvittavien toimintatapojen muutosten tekemisestä hallinnonalallaan. Ministeriö korostaa, että vastuu määrärahojen ja valtuuksien käytöstä sekä niiden riittävyyden valvonnasta on sillä virastolla tai laitoksella, jolle määräraha tai valtuus on osoitettu. Vastuuta määrärahan ja valtuuden riittävyyden valvonnasta ei siten voida siirtää esimerkiksi viraston tai laitoksen kirjanpitoa ja maksuliikettä hoitavalle palvelukeskukselle.

Väylähankkeiden määrärahat ja valtuudet

Väylähankkeiden määrärahat ja valtuudet ovat valtion talousarvion momenteilla 31.10.77 Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v), 31.10.78 Eräät väylähankkeet (siirtomääräraha 3 v) ja 31.10.79 Elinkaarirahoitushankkeet (siirtomääräraha 3 v). Varainhoitovuonna 2009 momentille 31.10.77 ei kuitenkaan myönnetty määrärahaa ja varainhoitovuonna 2010 kyseinen momentti oli poistettuna. Varainhoituvuosina 2009 ja 2010 momentti 31.10.78 oli arviomäärärahana.

Edellä mainittujen momenttien hanke-erittelytaulukoissa on seuraavat hankekohtaiset tiedot: valmis liikenteelle, sopimusvaltuus, arvioitu käyttö, määräraha kyseessä olevana vuonna ja rahoitustarve myöhemmin.

Väylähankkeiden määrärahoihin ja valtuuksiin liittyviä talousarvion ja sitä koskevien keskeisten säännösten vastaisia menettelyitä sekä valtuusseurannan sisäisen valvonnan puutteita on selostettu Tiehallinnon tilintarkastuskertomuksessa vuodelta 2009 sekä Liikenneviraston tilintarkastuskertomuksissa vuosilta 2010-2012. Valtuusseurannan sisäisen valvonnan puutteet mainitaan myös liikenne- ja viestintäministeriön tilintarkastuskertomuksissa vuosilta 2010 ja 2011.

Arviointi

Väylähankkeiden rahoitus määrärahoineen ja valtuuksineen näyttää muodostavan sekä ulkopuoliselle tarkastelijalle että alan toimijoille itselleen varsin vaikeasti hahmottuvan kokonaisuuden. Pyytämissäni selvityksissä on tuotu esiin hankekohtaisten valtuuksien mitoituksen, voimassaoloaikaan, uusimismenettelyyn ja seurantaan liittyviä ongelmia. Selvityksistä käy myös ilmi erilaisia näkemyksiä siitä, millä keinoilla ja kenen toimesta nuo ongelmat olisivat ratkaistavissa. Liikenne- ja viestintäministeriön selvityksen mukaan liikennehallinto on ehdottanut eri yhteyksissä valtiovarainhallinnolle väylähankkeiden budjetoinnin kehittämistä. On muun muassa ehdotettu, että hankkeelle myönnetty sopimusvaltuus olisi voimassa koko rakentamisen ajan ilman uudistamistoimenpiteitä. Liikenne- ja viestintäministeriön selvityksen mukaan valtiovarainhallinto on pitänyt liikennehallinnon ehdotuksia perustuslain vastaisina sekä valtuuksien uusimismenettelystä aiheutuvaa hallinnollista haittaa suhteellisen vähäisenä ja liikennehallinnon omin toimenpitein korjattavissa olevana.

Myönnetyn määrärahan tai valtuuden puitteissa pysyminen menopäätöksiä tehtäessä ja sen valvonta ovat virkavelvollisuuksia. Virkavelvollisuuksien rikkominen voi johtaa virkamiesoikeudelliseen ja jopa virkarikosoikeudelliseen vastuuseen. Määrärahan tai valtuuden ylittämisen moitittavuus voi olla vähäisempää lähinnä tilanteissa, joissa lakisääteiseen tai muutoin välttämättömään menoon ei ole kyetty varautumaan huolellisesta ennakoinnista huolimatta ja joissa kyseinen meno on niin kiireellinen, että talousarvion muutosta ei ehditä hyväksyttää ennen menopäätöksen tekemistä.

Valtuuksien budjetointi

Lainsäädäntö

Kuten edellä on todettu, valtuudesta sitoutua menoihin, joita varten tarvittavat määrärahat otetaan seuraavien varainhoitovuosien talousarvioihin, säädetään perustuslain 85 §:n 3 momentissa, valtion talousarviosta annetun lain 10 §:ssä ja valtion talousarviosta annetun asetuksen 19 §:ssä.

Valtion talousarviosta annetun lain 10 §:ää edelsi sisällöltään identtinen valtion tulo- ja menoarvion ja tilinpäätöksen perusteista annetun lain (136/1931) 6 a § (691/1987). Valtion tulo- ja menoarvion ja tilinpäätöksen perusteista annetun lain 6 a §:ää säädettyä perustuslaki (tuolloin hallitusmuoto) ei sisältänyt valtuusmenettelyä koskevia säännöksiä. Perustuslakivaliokunta totesi budjetin vuotuisuusperiaatteen edellyttävän, että budjetin oikeusvaikutukset rajoittuvat asianomaiseen varainhoitovuoteen. Sekä valtuusmenettelyä koskeva yleissäännös että valtion talonrakennushankkeita koskeva erityyssäännös voitiin toteuttaa sen vuoksi vain perustuslainsäätämisyjärjestyksessä. Valtion talonrakennushankkeita koskeva erityyssäännös merkitsi laa-

jempaa poikkeamista budjetin vuotuisuusperiaatteesta kuin hallitusmuodon siirtomäärärahaa koskeva säännös tarkoitti ja oli siksi tästäkin syystä käsiteltävä perustuslainsäätämisyjärjestyksessä (PeVL 16/1986 vp). Kun poikkeuksina perustuslaista säädetty valtion tulo- ja menoarvion ja tilinpäätöksen perusteista annetun lain valtuusmenettelyä koskevat säännökset siirrettiin uuteen valtion talousarviosta annettuun lakiin kumoamalla alkuperäinen poikkeuslaki, sovellettiin periaatetta, jonka mukaan poikkeuksena perustuslaista säädettyä lakia voidaan muuttaa perustuslainsäätämisyjärjestystä käyttämättä, jos muuttava laki ei laajenna sitä poikkeusta, joka muutettavalla lailla on tehty (PeVL 1/1988 vp).

Hallitusmuodon 70 §:n (1077/1991) 3 momenttiin otettiin sisällöllisesti nykyistä perustuslain 85 §:n 3 momenttia vastaava valtuusmenettelyä koskeva yleissäännös. Säännöksen perustelujen mukaan valtuus voitiin antaa vain varainhoitovuodeksi, eikä valtuutta saanut siirtää vuodesta toiseen. Poikkeuslailla säädettäväksi tuli edelleen jättää tuolloin vain valtion talonrakennushankkeisiin liittyvät poikkeukselliset valtuudet, joita voitiin sekä ylittää että siirtää. Talonrakennusvaltuudet olivat yksittäisiä erityiskysymyksiä (HE 262/1990 vp).

Perustuslain 85 §:n 3 momentin perustelujen mukaan valtuus voidaan antaa vain varainhoitovuodeksi (HE 1/1998 vp).

Kehittämissuunnitelmat

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman (22.6.2011) mukaan liikenneinvestointien erilaisia budjetointi- ja rahoitusmalleja selvitetään.

Valtiovarainministeriön asettama työryhmä selvitti hallitusohjelmaan perustuneen toimeksianton pohjalta edellytyksiä uusien mallien hyödyntämiselle. Työryhmä esitti muun muassa, että momentin 31.10.77 Väyläverkon kehittäminen osalta luovuttaisiin kokonaan valtuusmenettelystä ja siirryttäisiin 5-vuotiseen siirtomäärärahamenettelyyn. Uudet hankkeet perusteltaisiin kuten nykyisin momentin selvitysosassa ja niiden katsottaisiin saavan aloituspäätöksen silloin kun ne sisältyvät talousarvioesitykseen, jonka eduskunta hyväksyy. Momentin selvitysosassa olevassa hanke-erittelytaulukossa korvattaisiin valtuustiedot vastaavilla kustannusarvotiedoilla. Hankkeiden kustannusarvioiden muutosten käsittely määriteltäisiin myöhemmin. Ne perusteltaisiin kuten tähän asti on perusteltu valtuuksien muutokset. Määrärahan mitoituksessa pyritäisiin vuositasolla mahdollisimman hyvään tarkkuuteen. Määräraha budjetoitaisiin suoriteperusteisesti. Momenteilla 31.10.78 Eräät väylähankkeet ja 31.10.79 Elinkaarirahoitushankkeet jatkettaisiin valtuusmenettelyä (Valtiovarainministeriön julkaisu 19/2012).

Valtioneuvoston liikennepoliittisen selonteon eduskunnalle 2012 (VNS 2/2012 vp) mukaan valtion budjettikäytäntöä kehitetään niin, että se tukee tehokkaita pitkäjänteisiä ratkaisuja ja mahdollistaa valtion sitoutumista monivuotisiin sopimuksiin joukkoliikenteessä ja väylänpidossa.

Valtiontalouden tarkastusviraston laillisuustarkastukset

Valtiontalouden tarkastusvirasto lausui laillisuustarkastuskertomuksessaan ”Väylähankkeiden valtuuksien budjetointi ja valtuusseuranta” (Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomukset 10/2012) kannanottonaan, ettei väylävaltuuksien budjetoinnissa, käytössä, seurannassa ja tilinpäätöksessä esittämisessä ollut noudatettu niitä koskevia keskeisiä säännöksiä ja määräyksiä. Väylähankkeiden valtuuksien sisällyttäminen talousarvioon ei ollut perustunut tosiasialiseen tarpeeseen tehdä varainhoitovuoden aikana hankkeeseen liittyviä sitoumuksia eikä eduskunta ollut saanut oikeita tietoja hankkeista talousarviomenettelyssä. Liikennevirasto oli tehnyt

sopimuksia ja tilauksia sellaisiin valtuuksiin, jotka eivät olleet olleet tilausten tai sopimusten tekoheikellä käytettävissä. Liikenneviraston tilinpäätöksessään esittämässä talousarvion toteutumista osoittavissa tiedoissa valtuuden käytöstä ja käytettävissä olevasta valtuuden määrästä oli virheitä. Liikenneviraston tuli ilmoittaa tarkastusvirastolle, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt tarkastuskertomuksessa esitettyjen tarkastusviraston kannanottojen suhteen. Liikennevirasto ilmoitti 15.8.2012 toimenpiteistään koskien valtuuksien budjetointia, valtuuksien käyttöä ja valtuuksia koskevia tietoja tilinpäätöksessä.

Valtiontalouden tarkastusvirasto lausui laillisuustarkastuskertomuksessaan ”Valtuuksien budjetointi, seuranta ja raportointi” (Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomukset 10/2013) kannanottonaan, ettei valtuuksien budjetoinnissa ja seurannassa ollut kokonaisuutena riittävän kattavasti noudatettu niitä koskevia keskeisiä säännöksiä ja määräyksiä. Tarkastuksen perusteella todettiin, että valtuuksien budjetoinnissa oli ollut olennaisia puutteita liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan valtuuksissa. Eduskunnan ei voitu katsoa saaneen oikeita ja riittäviä tietoja vuoden 2012 talousarvion väylävaltuusmomenttien sisällöstä. Tarkastuksen perusteella todettiin, että valtuuksien käytön ja käytöstä aiheutuvien menojen seurannassa oli ollut olennaisia puutteita kahden hallinnonalan, joista toinen oli liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala, pääluokkien valtuuksissa. Kahden kirjanpitoyksikön, joista toinen oli Liikennevirasto, vuosien 2011 ja 2012 tilinpäätöslaskelmissa ei ollut esitetty valtuuksista ja niiden käytöstä aiheutuvista menoista oikeita ja riittäviä tietoja.

Eduskunnan tarkastusvaliokunta totesi Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomuksesta eduskunnalle valtion vuoden 2012 tilinpäätöksen ja hallituksen vuosikertomuksen tarkastuksesta antamassaan mietinnössä Valtiontalouden tarkastusviraston valtuuksia koskeneessa laillisuustarkastuskertomuksessa käyneen ilmi, että valtion valtuuksien budjetoinnissa ja seurannassa ei ollut kokonaisuutena riittävän kattavasti noudatettu niitä koskevia keskeisiä säännöksiä ja määräyksiä. Perusteellisessa kaikkia hallinnonaloja koskeneessa tarkastuksessa kiinnitettiin huomiota kahden keskeisen kirjanpitoyksikön, joista toinen oli Liikennevirasto, valtuusseurannan olennaisiin puutteisiin. Valiokunta piti tärkeänä, että valtuuksien budjetointi ja seuranta saadaan kaikissa kirjanpitoyksiköissä säännösten ja määräysten mukaisiksi. Erityisesti edellä tarkoitettujen kahden kirjanpitoyksikön valtuusmenettelyssä oli vielä paljon korjattavaa. Valiokunta kiinnitti huomiota siihen, että valtuusmenettely on tarkkaan säännelty perustuslakitasoinen menettely. Sen säädöstenmukaisella soveltamisella turvataan eduskunnan budjettivallankäyttö. Mikäli valtuusmenettelyä sovelletaan sitä koskevien säädösten vastaisesti, ei hallinnolla tosiasiallisesti ole tulevien sopimusten ja sitoumusten tekemiseen eduskunnan sille suomina toimivaltuuksia (TrVM 8/2013 vp).

Arviointi

Samoin kuin valtion talousarvioon otetun määrärahan laji (kiinteä määräraha, arviomääräraha tai siirtomääräraha), arviomäärärahan sallitut ylittämisperusteet ja siirtomäärärahan sallittu siirtämisaika sekä määrärahojen ja niiden osien erittelytarkkuus myös valtuusmenettelyn käyttömahdollisuus ja sen rajat vaikuttavat eduskunnan budjettivallan tosiasialliseen sisältöön.

Jos ja kun väylärakennushankkeiden yhteydessä on tarpeen sitoutua menoihin, joita varten tarvittavat määrärahat otetaan seuraavien varainhoitovuosien talousarvioihin, sitoutumisen on tapahduttava valtuusmenettelyä käyttäen. Yleissäännöksen mukainen valtuusmenettely on budjetin vuotuisuusperiaatteeseen sidottu. Jos väylärakennushankkeisiin haluttaisiin samantapainen laajuus- ja kustannusarvioihin perustuva ja siirtomäärärahan käyttöaikaan ulottuva menettely kuin talonrakennushankkeissa, tämä olisi ilmeisesti toteutettava perustuslain muuttamisella tai perustuslainsäätämisyjärjestyksessä tehtävällä rajatulla poikkeuksella perustuslakiin. Väylän-

rakennushankkeisiin saattaa sinällään liittyä samankaltaisia piirteitä, joilla talonrakennushankkeita koskevaa erityissäännöstä aikanaan perusteltiin (ks. HE 193/1986 vp). Väylärakennushankkeiden huomattavan suuren euromäärän johdosta näiden hankkeiden budjetointimenetellyllä on tosin talonrakennushankkeiden budjetointimenettelyä suurempi merkitys eduskunnan budjettivallankäytön näkökulmasta.

Valtioneuvoston liikennepoliittisen selonteon ja valtionalouden kehysten valmistelu

Lainsäädäntö

Perustuslain 67 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvostossa käsiteltävät asiat on valmisteltava asianomaisessa ministeriössä. Perustuslain 68 §:n 1 momentin mukaan kukin ministeriö vastaa toimialallaan valtioneuvostolle kuuluvien asioiden valmistelusta ja hallinnon asianmukaisesta toiminnasta. Valtioneuvoston ohjesäännön 20 §:n 2 kohdan mukaan liikenneväylät kuuluvat liikenne- ja viestintäviraston toimialaan. Liikenne- ja viestintäministeriöstä annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan liikenneverkkojen ylläpito ja kehittäminen ovat liikenne- ja viestintäministeriön tehtäviä. Asetuksen 2 §:n 1 momentin mukaan Liikennevirasto kuuluu liikenne- ja viestintäministeriön toimialaan.

Liikennevirastosta annetun lain 1 §:n mukaan Liikennevirasto on liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla toimiva keskushallinnon virasto, joka vastaa liikenteen palvelutason ylläpidosta ja kehittämisestä valtion hallinnoimilla liikenneväylillä. Virasto edistää toiminnallaan liikennejärjestelmien toimivuutta, liikenteen turvallisuutta, alueiden tasapainoista kehitystä ja kestävä kehitystä. Lain 2 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdan mukaan viraston tehtävänä on vastata valtion tieverkosta ja merkittävien tiehankkeiden toteuttamisesta.

Valtioneuvoston liikennepoliittinen selonteko ja valtionalouden kehukset

Valtioneuvoston selonteon valtionalouden kehyksistä vuosille 2013-2016 (VNS 1/2012 vp) mukaan kehyspäätöksen yhteydessä on päätetty kehyskaudella käynnistettävät liikennehankkeet. Kaikkiaan päätettiin 20 liikennehankkeen käynnistämisestä. Hankkeiden yhteenlaskettu kustannusarvio on 1,065 miljardia euroa. Vuoden 2016 väyläinvestoinnit on kehyspäätöksessä mitoitettu valtion rahoitusosuuden osalta 370 miljoonan euron tasolle.

Valtioneuvoston liikennepoliittisen selonteon eduskunnalle 2012 (VNS 2/2012 vp) mukaan selonteossa esitetyt linjaukset on sovitettu maaliskuussa 2012 vahvistettuihin valtionalouden kehysiin vuosille 2013-2016. Hallituskaudella 2012-2015 aloitetaan liikenneverkon kehittämishankkeita noin 1 miljardin euron edestä. Hallituskaudella 2012-2015 aloitettavien liikenneverkon kehittämishankkeiden hankekuvaukset on esitetty selonteon liitteessä 1 (Liikenneverkon kehittämisohjelma vuosille 2012-2015, hankekuvaukset). Hallituskaudella aloitettavien hankkeiden lisäksi hallitus sitoutuu 10-vuotisesta investointiohjelmasta toteuttamaan selonteossa luetellut kolme kärkihanketta. 10-vuotisohjelman muut kohteet on esitetty selonteon liitteessä 2 (Liikenneverkon kehittämisohjelma 2016-2022, suunnittelukohteet).

Valtioneuvoston selonteon valtionalouden kehyksistä vuosille 2014-2017 (VNS 3/2013 vp) mukaan hallituskaudella käynnistetään liikennepoliittisessa selonteossa nimetyt hankkeet, joiden valmistuminen siirtyy osittain kehyskauden jälkeisiin vuosiin. Määrärahalisäys väylähankkeisiin on kaiken kaikkiaan vuonna 2014 113 miljoonaa euroa ja vuonna 2015 58 miljoonaa euroa. Näistä lisäyksistä osoitetaan 50 miljoonaa euroa selonteossa esitettyjen hankkeiden tehokkaaseen läpiviemiseen.

Liikenne- ja viestintäpoliittinen ministerityöryhmä päätti 7.5.2013 valtioneuvoston liikennepoliittisen selonteon 2012 mukaisten liikenneinvestointihankkeiden aloitusajankohdista. Hankkeiden aikataulus perustui valtioneuvoston tekemään kehyspäätökseen vuosille 2014-2017 (liikenne- ja viestintäministeriö tiedote 7.5.2013).

Arviointi

Pyytämistäni selvityksistä käy ilmi, että valtioneuvoston liikennepoliittiseen selonteon muusta valmistelusta poiketen väylähankeluettelo valmisteltiin yksinomaan Liikennevirastossa viraston pääjohtajan ohjauksessa ja vietiin sieltä suoraan liikenne- ja viestintäpoliittiseen ministerityöryhmään käsittelemättä sitä liikenne- ja viestintäministeriön virkamiesvalmistelussa. Liikenne- ja viestintäministeriön selvityksen mukaan seurauksena liikennepoliittisen selonteon hankelistan tällaisesta ministeriön näkemyksen mukaan epäasianmukaisesta valmistelusta on ollut, että hallitus on tehnyt vaalikauden liikennettä koskevat politiikkapäätöksensä keväällä 2012 epäselvien tietojen perusteella. Vastoin käsitystään hallituksella ei ole mahdollisuutta kaikin osin toteuttaa keväällä 2012 eduskunnalle liikennepoliittisessa selonteossa esittämiään liikenneväylien kehittämishankkeita kehysten puitteissa. Erityisesti vaalikaudella 2012-2015 aloitettaviksi tarkoitettujen liikennehankkeiden osalta ei voidakaan edetä hallituksen linjausten mukaisesti. Käytännössä tilanne johtaa siihen, että kaikkien selonteon hankkeiden aloittamista varten tulisi kehyskaudella myöntää kehyspäätöstä enemmän varoja (vähintään 50 miljoonaa euroa ja tehokkaimmassa toteutusmallissa 150 miljoonaa euroa), hankkeet tulee jaksottaa uudelleen tai kaikkia hankkeita ei voida toteuttaa selonteossa linjatulla tavalla. Tämä vaikuttaa liikenne- ja viestintäministeriön selvityksen mukaan myös seuraavalla hallituskaudella toteutettaviin hankkeisiin.

Väylähankkeiden kaltaisten pitkäaikaisten rakennushankkeiden osoittautuminen alibudjetoiduiksi on ongelmallista sekä poliittisluontoisten valtionalouden kehysten että erityisesti oikeudellisesti sitovien valtion talousarvioiden osalta. Jo käynnistettyjen hankkeiden keskeyttäminen ei ole yleensä tarkoituksenmukaista, vaikka ne osoittautuivatkin alibudjetoiduiksi. Näin ollen alibudjetoinnista voi aiheutua tosiasiallisia rajoituksia valtioneuvoston talousarvioesitystä ja eduskunnan talousarviota koskevalle päätöksenteolle.

Valtioneuvoston päätöksenteossa tarvittavien perustietojen tuottamisesta vastaavan asiantuntijaviraston ohella myös valtioneuvoston päätösten valmistelusta vastaavan ministeriön virkamiehillä tulee olla riittävät mahdollisuudet arvioida päätöksenteossa käytettävien perustietojen oikeellisuutta. Tämä olisi otettava huomioon myös ministeriöiden ja asiantuntijavirastojen välistä ja ministeriöiden ja asiantuntijavirastojen sisäistä tehtävien- ja toimivallanjakoa koskevia järjestelyjä sekä ministeriöiden ja asiantuntijavirastojen johtamisjärjestelmiä kehitettäessä.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Kiinnitän Liikenneviraston ja hallinnon asianmukaisesta toiminnasta toimialallaan vastaavan liikenne- ja viestintäministeriön vakavaa huomiota talousarvion tarkkaan noudattamiseen. Pidän erityisen huolestuttavana väylähankkeiden määrärahoihin ja valtuuksiin liittyvien talousarvion ja sitä koskevien keskeisten säännösten vastaisten menettelyjen toistuvuutta. Ottaen huomioon väylähankkeiden budjetoinnin haasteellisuuden ja sen, että Liikennevirastossa on ryhdytty kehittämistoimiin ja että eduskunnan tarkastusvaliokunta on ilmoittanut seuraavansa tilanteen kehittymistä, asia ei anna tältä osin kuitenkaan aiheutta muihin toimenpiteisiin.

Kysymys eduskunnan budjettivallasta seuraavista vaatimuksista valtion talousarvion määrällisen ja ajallisen sitovuuden suhteen tulee arvioitavaksi viime kädessä eduskunnan itsensä toimesta mahdollisten lainsäädännön muutosehdotusten käsittelyn yhteydessä.

Näkemykseni mukaan edellä esittämäni näkökohdat ministeriöiden ja asiantuntijavirastojen välisestä ja ministeriöiden ja asiantuntijavirastojen sisäisestä tehtävien- ja toimivallanjaoista sekä ministeriöiden ja asiantuntijavirastojen johtamisjärjestelmistä tulisi ottaa huomioon myös vireillä olevan keskushallinnon uudistushankkeen ja siihen sisältyvän keskushallinnon virastorakennehankkeen yhteydessä.

Pyydän liikenne- ja viestintäministeriötä saattamaan tämän päätökseni Liikenneviraston tietoon. Saatan päätökseni myös valtion talousarviosta ja valtionalouden kehyksistä sekä valti-onhallinnon rakenteiden, ohjausjärjestelmien ja toiminnan kehittämistä vastaavan valtiovainministeriön tietoon.

Oikeuskansleri

Jaakko Jonkka

Kansliapäällikkö

Kimmo Hakonen

OIKEUSKANSLERINVIRASTO
